

Goede archivariissen in heel Nederland zijn en blijven nodig. De AMvB probeert daar invulling aan te geven. Hoewel het begrijpelijk is om het toetsbaar te maken door een WHW-diploma te eisen, zou het beter zijn de aandacht meer te leggen bij de competenties van archivariissen. Pas dan kan het huidige archivariissenbestand uitgebreid worden; en levert het professionals op met diverse achtergronden die samen de waarde van archieven voor personen, organisaties, overheden centraal stellen.

Als eerste de bezwaren: vooral gericht op de toetsbaarheid

Deze AMvB is toetsbaar: een diploma in het kader van een WHW-diploma. Met deze AMvB is er alleen het risico dat personen als archivaris aangewezen worden die niet, niet blijvend of niet meer voldoen.

- Niet voldoen: wanneer iemand met een WHW-diploma met beperkte onderwijseenheden die de archivistiek kunnen raken (naar eigen inschatting); is het risico dat personen aangewezen kunnen worden als archivaris die niet competent genoeg zijn. Het is dan juridisch juist, maar voor de taken van archivariissen zijn zij dan niet voldoende toegerust.
- Niet blijvend voldoen: de AMvB geldt als ingangseis. Hoewel de toelichting duidelijk maakt dat permanente educatie belangrijk is én dat dat geen onderdeel is van de AMvB; is dit een risico. Dat risico wordt groter omdat de ingangseis (zie vorig punt) eenvoudiger is geworden.
- Niet meer voldoen: met dit AMvB is het mogelijk om met een oud archiefdiploma en het niet bijhouden van competenties tóch als archivaris aangewezen te worden.

In de punten hierboven gaat het om het risico dat personen als archivaris kunnen worden aangewezen terwijl ze niet voldoende competent zijn. Andersom is er ook een bezwaar. Met de AMvB is er de kans dat degenen die (meer) competent zijn, *niet* aangewezen kunnen worden. Het gaat dan om recordsmanagers, div'ers, informatiebeheerders die met ervaring, training, cursussen hun competenties hebben verworven en bijgehouden. Het vakgebied van het dynamisch archiefbeheer kent geen echte opleidingen. Het stellen van een diploma-eis in het kader van de WHW zou deze groep tekort doen.

Hoe het ook kan: meer aandacht op de competenties

Het is duidelijk dat de AMvB op een evenwichtige wijze zoekt naar een juridisch toetsbaar fundament om iemand als archivaris aan te wijzen. Daarin lijkt het in de voorgestelde AMvB zwaarder te wegen óf verantwoord kan worden dát iemand aangewezen kan worden als archivaris, dan dat degene die aangewezen wordt voldoende competent is. Die balans kan net wat anders. Bovenstaande bezwaren en risico's kunnen meer ondervangen worden, bijvoorbeeld:

- Door de mogelijkheid te scheppen dat specifieke opleidingen op HBO-niveau zoals SOD-2, LRM, VVA, e.d. ook gelden als ingang, met als voorwaarde dat daarnaast ook andere en recentere archivariscompetenties nodig zijn. Dat levert meer competente

archivarissen op dan alleen een WHW-diploma met relatief vrij in te vullen onderwijseenheden.

- Door een expliciete mogelijkheid om trainingen, cursussen en praktijkervaring als onderwijseenheden te laten meetellen, mits ze voldoen aan kwaliteitscriteria. Het maakt het vak toegankelijker voor professionals uit het veld (zoals recordsmanagers en informatiebeheerders) en stimuleert een breder, kwalitatief scholing- en trainingsaanbod.
- Door ruimte te geven aan regionale scholingstrajecten – zoals die in Twente – die voldoende invulling geven aan de competenties van een archivaris, ook als die niet formeel geaccrediteerd zijn. Dit stimuleert maatwerk en samenwerking tussen gemeenten, en voorkomt dat initiatieven die competente professionals opleveren buiten de boot vallen.
- Door de beroeps-/ competentieprofielen – inclusief ethiek – meer centraal te stellen in de toetsing. Daarmee worden opleiders in het vakgebied (of dat nu HBO/WO-scholen of particuliere aanbieders zijn) aangemoedigd om een kwalitatief goed aanbod te hebben; en kunnen de afnemers (aan te wijzen archivarissen én hun overheden) daarop vertrouwen.

Ook meetbaar: inwonersaantal

Een wijze om naar de eis en de meetbaarheid te kijken, is door onderscheid te maken in grootte van gemeenten. Dat is niet nieuw. In de Archiefwet 1918 en Archiefwet 1962/Archiefbesluit 1968 werden eisen gesteld aan o.a. de archivarissen van (21/23) specifieke steden. Voor de nieuwe tijd zou je kunnen denken hogere eisen uit het competentieprofiel voor een grotere gemeente. In de VNG Uitvoeringstoets Archiefwet 2021 wordt onderscheid gemaakt tussen kleine, middelgrote en grote gemeenten. Dit kan een basis zijn om differentiatie in competenties aan te brengen, zodat voor elke overheid een competente archivaris aangewezen kan worden.

Hans Berende

Als projectleider Twentse Kracht